

۷۹۵/۱
کتابخانه مرکزی

تازه‌های اطلاع‌رسانی و اطلاع‌یابی

«شماره اول، تیرماه ۱۳۷۹»

آنچه در این شماره می‌خوانید:

- ۱. فعالیتی نو..... ص ۱
- ۲. آشنایی با خدمات ویژه کتابخانه مرکزی..... ص ۲
- ۳. صفحه اینترنتی کتابخانه مرکزی..... ص ۳
- ۴. جستجو در اوب..... ص ۴
- ۶. چگونه عضو گروه‌های خبری شویم..... ص ۶
- ۷. واژه‌نامه‌های اینترنتی..... ص ۷
- ۹. منابع مرجع الکترونیکی فارسی و عربی..... ص ۹
- ۱۰. گزارشی از نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران..... ص ۱۰

«بنام خدا»

فعالیتی نو...

کلیه فعالیتهایی که در هر کتابخانه صورت می‌گیرد و تمام بودجه‌ای که صرف این فعالیتها می‌شود در نهایت برای ارائه خدمات اطلاع‌رسانی به استفاده‌کنندگان کتابخانه است. یکی از راهکارهای اساسی برای افزایش کارایی خدمات اطلاع‌رسانی، آگاه کردن نیازمندان نسبت به انواع خدمات، راههای اطلاع‌یابی، ابزارهای جستجوی اطلاعات و انواع منابع اطلاعاتی است. به همین منظور کتابخانه مرکزی اقدام به انتشار "تازه‌های اطلاع‌رسانی و اطلاع‌یابی" نموده است که از این پس به صورت منظم هر دو ماه یکبار برای اعضای هیأت علمی و کتابخانه‌های دانشگاه فردوسی ارسال خواهد شد.

آگاهی از تحولات جدید اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات نقش مهمی در ارتقای کیفیت آموزش و پژوهش در دانشگاهها دارد. بدین لحاظ، ضروری است اعضای هیأت علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی با امکانات جدید کتابخانه‌های دانشگاه و شیوه استفاده از این امکانات آشنا شوند.

از شما خواننده گرامی درخواست می‌شود، جهت بهبود این نشریه و در نتیجه بهبود خدمات اطلاع‌رسانی، ما را با ارایه نظریه‌ها و پیشنهادها خود یاری کنید. پیشنهادهای خود را می‌توانید از طریق پست الکترونیکی (sdarvish@wali.um.ac.ir) و یا از طریق صفحه اینترنتی کتابخانه (در <http://c-library.um.ac.ir>) و نوشتن پیام خود در بخش Ask Reference Librarian برای ما ارسال کنید.

همکاران این شماره:

دکتر رحمت‌الله فتاحی - محمدعلی خاکساری
سهراب درویش - بزدان منصوریان - نفیسه دری‌فر
فاطمه هراتیان

نشریه کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه فردوسی

مسئول: دکتر مهری پریخ

زیر نظر: دکتر رحمت‌الله فتاحی

مدیر داخلی: سهراب درویش

پست الکترونیک: sdarvish@wali.um.ac.ir

تلفن: ۸۱۸۱۱۳

۱ «خدمات ویژه کتابخانه مرکزی برای شما»

کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه فردوسی در کنار ارائه خدمات فنی (فهرست نویسی کتابهای کلیه واحدهای دانشگاه، نمایه سازی پایان نامه های دانشگاه، سرویس امانت، خدمات مرجع، خدمات مشاوره در زمینه مسائل حرفه ای کتابداری و اطلاع رسانی و اطلاع یابی... خدمات ویژه ای ارائه می نماید که از آن جمله می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱. **سفارش مقاله: الف)** سفارش مقاله از داخل کشور: در صورتی که مجلات مورد نظر در یکی از مراکز یا دانشگاههای داخل کشور موجود باشد در اسرع وقت اقدام به تهیه آنها می نماید. سفارش و دریافت مقاله بستگی به امکانات کتابخانه مقصد از نظر دسترسی به پست الکترونیکی یا نامبر دارد.

ب) سفارش مقاله از خارج از کشور: مقاله ها و پروانه های ثبت اختراع (Patent) که در ایران قابل دسترسی نباشد با استفاده از کوپن (British Library) BL سفارش و تهیه می شود.

۲. **اجرای طرح غدیر (عضویت فراگیر کتابخانه ها):** این طرح با هدف افزایش دسترسی مشترک به منابع کتابخانه ها توسط مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران در سطح کشور اجرا می شود. دانشگاه فردوسی نیز با مشارکت هفت واحد (دانشکده های مهندسی، ادبیات، علوم تربیتی، علوم، علوم ریاضی، الهیات، واحد نیشابور) به عضویت طرح مذکور در آمده است. کتابخانه مرکزی بعنوان کتابخانه مبدأ و مجری این طرح در دانشگاه از کلیه متقاضیان (دانشجویان تحصیلات تکمیلی و اعضاء هیأت علمی دانشکده های عضو) ثبت نام بعمل می آورد. با عضویت در این طرح، استفاده از تسهیلات و منابع موجود در کلیه کتابخانه های عضو در سراسر کشور امکان پذیر شده است.

۳. **برگزاری بازدیدهای کوتاه آموزشی برای دانشجویان ورودی جدید:** کتابخانه مرکزی بعد از ثبت نام از متقاضیان ورودی جدید در هر ترم تحصیلی، برای این دانشجویان بازدیدهای آموزشی "آشنایی با کتابخانه و نحوه استفاده از منابع و امکانات موجود" برگزار می کند. بعلاوه، بر اساس برنامه زمان بندی شده کلاسهای آشنایی با استفاده از فهرست رایانه ای برای این دانشجویان ارایه می شود. از اعضای هیأت علمی درخواست می شود که دانشجویان خود را برای ثبت نام در این بازدیدها تشویق کنند. در سال گذشته این بازدیدها در ده نوبت برگزار شد. این کلاسها در سه قسمت آشنایی با فهرست رایانه ای و دسترسی به آن از راه دور، آشنایی با جستجوی مقاله های علمی در شبکه دانشگاه و رزنت و چگونگی اطلاع یابی از اینترنت برای استادان محترم نیز برگزار شده و در آینده برگزار خواهد شد.

بعلاوه، به آگاهی می رساند که تعدادی بروشور در مورد آشنایی با منابع مرجع و شیوه استفاده از پایگاههای اطلاعاتی و غیره توسط کتابخانه مرکزی و برخی کتابخانه ها تهیه شده است که در اختیار علاقمندان قرار می گیرد.

«صفحه اینترنتی کتابخانه مرکزی»

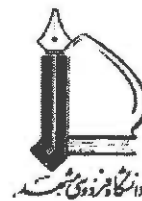
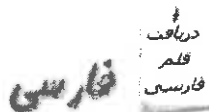
دروازه ورود به دنیای اطلاعات

سایت کتابخانه مرکزی با آدرس اینترنتی <http://c-library.um.ac.ir> در شبکه وب دسترس پذیر است. هدف آن ارائه خدمات کتابخانه‌ای از طریق اینترنت می‌باشد. این سایت به دو زبان انگلیسی و فارسی تدوین شده و نسخه فارسی در واقع ترجمه شده نسخه انگلیسی است.

با فراخوانی آدرس اینترنتی کتابخانه صفحه زیر ظاهر خواهد شد. در ستون سمت چپ صفحه اطلاعات مختصری درباره بخشهای مختلف کتابخانه، تاریخچه، فعالیتهای، انتشارات و مجموعه کتابخانه تهیه و تنظیم شده است.

اما آنچه که سایت کتابخانه مرکزی را از سایر کتابخانه‌ها متمایز می‌کند، یکی فهرست رایانه‌ای کتابخانه (اطلاعات کتابشناختی منابع موجود در کتابخانه‌های دانشگاه) (OPAC) است. در حال حاضر، کتابخانه مرکزی دانشگاه مشهد یکی از معدود کتابخانه‌های ایران است که فهرست کتابهای موجود در آن و سایر کتابخانه‌های دانشگاه از طریق اینترنت دسترس پذیر می‌باشد. با انتخاب قسمت **Library catalogue** در حال حاضر می‌توانید مشخصات کتابشناختی تمام کتابهای فارسی، لاتین و برخی از پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی دانشگاه را جستجو نمایید. ویژگی دیگر این سایت، پیوندهایی است که با سایت سایر کتابخانه‌ها و سایتهای جالب دیگر در زمینه‌های موضوعی مختلف برقرار می‌کند.

بخش **Ask reference librarian** در واقع میز مرجع الکترونیکی است که با ارسال نامه الکترونیک از این طریق تمام پرسشهای مرجع شما در اسرع وقت پاسخ داده خواهد شد. توضیحات بیشتر در مورد این سایت را در شماره‌های بعدی مطالعه فرمائید.

Ferdowsi University of Mashhad
Central Library

• [All about us](#)

• [History of the library](#)

• [Collections](#)

• [Technical Services](#)

• [Library Departments](#)

• [Guide for Newcomers](#)

• [Information Services](#)

• [Opening Hours](#)

• [Publications](#)

• [Library Staff](#)

[Library Catalogue\(OPAC\)](#)

[List of Electronic Databases](#)

[Favorite Links](#)

[Search Engines](#)

[Previous Home page](#)

[Ask Reference Librarian](#)

[Rose-Net](#)

[Other Libraries](#)

[Iranian Web Sites](#)

جستجو در وب بسیار ساده است، شروع کنید!

«راههای جستجو در اینترنت (وب)»

شبکه وب یا WWW مهمترین بخش اینترنت است که روز به روز با افزوده شدن انواع سایتهای علمی، دانشگاهی، پژوهشی، خبری، اقتصادی، توریستی به آن بر اهمیت آن افزوده می شود. به عبارت دیگر، برای هر نوع نیاز اطلاعاتی، منابع بسیار زیادی در وب وجود دارد. مهم آنست که بتوان منابع دلخواه و مربوط را در میان هزاران سایت مشابه پیدا کرد.

برای جستجو سایتهای در وب دو راه ساده وجود دارد:

(۱) چنانچه نشانی سایت مورد نظر را در اختیار دارید، آن را در خانه نشانی ها که در نوار بالای صفحه وب یا URL, Location و یا GO مشخص شده تایپ کنید. مثلاً نشانی سایت دانشگاه کمبریج <http://www.cam.ac.uk> و یا دانشگاه امیرکبیر <http://www.AKU.ac.ir> باید در خانه نشانیها وارد شود. برای تسریع در کار، می توانید از وارد کردن بخش اول نشانی یعنی <http://www> صرف نظر کنید زیرا این بخش توسط خود نرم افزار وب در نظر گرفته می شود. پس از وارد کردن نشانی کلید Enter را بزنید. ارتباط مستقیم با سایت برقرار می شود و صفحه اول سایت روی صفحه رایانه ظاهر می شود.

(۲) چنانچه نشانی سایت مشخصی را در اختیار ندارید، می توانید از طریق یکی از نرم افزارهای جستجو که اصطلاحاً به آنها موتور جستجو (Search Engines) گفته می شود دست به کاوش بزنید. برخی از این سایتهای از طریق سایت کتابخانه مرکزی در بخش Favorite link قابل دسترسی است. هر یک از موتورهای جستجو ویژگیهای خاص خود را دارد. اما برخی از آنها بهتر کار می کنند. برای مثال، یاهو (www.Yahoo.Com)، یا گوگل (www.google.Com) و یا اکسایت (www.Excite.Com) از موتورهای فعالتر هستند و زیاد مورد استفاده قرار می گیرند. در هر یک از موتورهای جستجو امکاناتی برای جستجو وجود دارد. برای انجام جستجوهای ساده، معمولاً خانه ای وجود دارد که موضوع مورد نیاز را می توان در آن تایپ کرد. برای مثال، در موتور گوگل، عبارت زیر را وارد کنید:

Google™

About Google

Jobs@Google

Enter your search terms...

→ "agricultural machinery management"

All Languages

Google Search

I'm Feeling Lucky

Language options

...or browse web pages by category.

سپس کلید جستجو (کلید Enter) را بزنید. موتور جستجو فعال شده و پس از یافتن نشانی سایتهایی که اطلاعاتی درباره موضوع مورد نظر دارند، نشانی آنها را به ترتیب میزان مرتبط بودن آنها با عبارت جستجو، روی صفحه ظاهر می‌کند. مثلاً

AGRICULTURAL MACHINERY MANAGEMENT

... AGRICULTURAL MACHINERY MANAGEMENT (MAg 3250) INSTRUCTOR...

...return per crop. Agricultural Machinery Management (Mag...

www.crk.umn.edu/Syllabi/MAg/mag3250.htm - Show matches (Cache) - 14k - Similar pages

Agro Technology: Agricultural Machinery Management

...Application Form | Agricultural Machinery Management Target...

اکنون می‌توانید با مرور اطلاعات مختصری که همراه با نشانی سایت ارائه شده است، سایتهای مرتبط را شناسایی کنید و با اشاره ماوس روی آنها، خود سایت مربوطه را که اطلاعات مورد نظر را دربردارد احضار نمایید. چنانچه سرعت خطوط ارتباطی مناسب باشد، سایت به سرعت روی صفحه می‌آید.

□ چند نکته دیگر

● جستجوی پیشرفته یا دقیقتر:

در بیشتر موتورهای جستجو، امکاناتی برای جستجوی دقیقتر وجود دارد که باید از آنها استفاده کرد. آنها با واژه‌هایی مثل **Advanced Search** یا علائمی دیگر مشخص شده‌اند. بطور مثال، در موتور گوگل، با گذاشتن نشانه گیومه (" ") در قبل و بعد از موضوع جستجو، سایتهایی بازیابی می‌شود که موضوع را به همان صورت تایپ شده (و بدون فاصله) دربردارد. استفاده از راههای پیشرفته جستجو به این دلیل است که نتایج بدست آمده در جستجوهای ساده معمولاً بسیار زیاد و تا اندازه‌ای غیرمرتبط با موضوع مورد نیاز است. از این رو، لازم است جستجو را خاص‌تر و محدودتر کرد. یکی دیگر از امکانات جستجوی دقیقتر استفاده از عملگرهای بولی **Near, Not, Or, And** است.

Agriculture and Canada

به عنوان مثال: کشاورزی "و" کانادا

● نشانی چند سایت راهنما:

برخی سایتهای به منزله راهنمایی برای دسترسی به سایتهای دیگر هستند. برخی از آنها به شرح ذیل می‌باشد:

<http://sunsite.berkeley.edu/libweb>

۱- راهنمای کتابخانه‌های جهان

<http://www.lights.com/c.html>

۲- راهنمای کتابخانه‌های دانشگاهی

۳- راهنمای کتابخانه‌ها بر اساس کشورها

<http://www.lights.com/webcats/geographic.html>

۴- راهنمای انجمنهای علمی و حرفه‌ای

<http://www.uwaterloo.ca/Society/webpages.html>

« چگونه عضو گروه‌های خبری شویم »

بطور کلی، گروه‌های مباحثه در اینترنت بستری را فراهم می‌آورند تا از آن طریق علاقمندان در زمینه‌های تخصصی، حرفه‌ای و عمومی مورد علاقه خود با یکدیگر به بحث و گفتگو و تبادل اطلاعات بپردازند.

این مبادله اطلاعات که در محیط پست الکترونیکی انجام می‌شود، می‌تواند در محدوده یک شرکت، دانشگاه یا سازمان صورت گیرد و یا بصورت گسترده‌تر در بین سازمانها و یا افراد گوناگون در سطح جهانی برقرار شود.

گروه‌های مباحثه به دلیل مزایای گوناگونی که دارند، روز به روز بر تعدادشان افزوده می‌شود بطوریکه اکنون می‌توان در هر زمینه‌ای چندین گروه را شناسائی کرد. یکی از مزایای عمده عضویت در این گروه‌ها بالا رفتن دانش تخصصی و حرفه‌ای از طریق تبادل افکار و اندیشه‌ها است، که خود میتواند سر منشأ خدمات و آثار ارزنده‌ای شود.

عمده‌ترین فعالیتهای معمول گروه‌های بحث و خبر شامل موارد زیر است:

- اطلاع از کنفرانسهای آینده (موضوع، زمان و مکان برگزاری)

- اخبار علمی، فنی، فرهنگی و هنری...

- بحث‌های علمی، فنی و حرفه‌ای... و انتقال تجربه‌های جدید - تبادل نظر در مورد بسیاری از مشکلات کاری و حرفه‌ای

- آگاهی از کتابهای تازه در زمینه‌های مورد نظر

- ارسال و دریافت آگهی‌های تبلیغاتی، بازرگانی، تجاری و استخدام

هر یک از علاقمندان می‌توانند یک یا چند گروه بحث مورد علاقه خود را شناسائی کرده و در آنها مشترک شوند. با استفاده منظم از اطلاعات رد و بدل شده میان افراد مختلف، از جدیدترین اخبار و تازه‌های علمی و حرفه‌ای آگاه خواهند شد. همچنین، می‌توانند در بحث‌ها شرکت کرده و نظریه‌های خود را در باب مسایل مطرح شده به گروه بحث بفرستند.

برای پیدا کردن گروه‌های بحث در اینترنت، میتوان از موتورهای جستجویی نظیر Altavista, Infoseek, Google و... استفاده کرد.

برای آشنائی و دریافت اطلاعات بیشتر در مورد گروه‌های بحث نشانی اینترنتی چند راهنمای عمده که از طریق آنها می‌توان با گروه‌های بحث و خبر مورد علاقه ارتباط برقرار نمائید ارایه می‌شود:

www.n2h2.com/kovacs

۱. راهنمای Diane Kovacs

www.liszt.com

۲. راهنمای Liszt

www.saratoga-ca.com

۳. راهنمای Collabra

www.dejanews.com

۴. راهنمای Dejanews

www.supernews.com

۵. راهنمای Supernews

بعد از یافتن نشانی گروه‌های مباحثه، برای آگاهی از جزئیات بیشتر در مورد نحوه اشتراک میتوان از فرمان help استفاده کرد زیرا در بسیاری از آنها اطلاعات بسیار مفیدی در زمینه موضوع و چگونگی اشتراک و یا قطع اشتراک و غیره ارایه می‌شود.

«واژه‌نامه‌های اینترنتی»

واژه‌نامه‌ها یکی از رایج‌ترین و پراستفاده‌ترین منابع مرجعی هستند که علاوه بر شکل چاپی، در سالهای اخیر به شکل الکترونیکی (دیسکهای فشرده) روانه بازار شده‌اند. علاوه، امکان دسترسی به این منابع از طریق اینترنت نیز میسر شده است. بسیاری از واژه‌نامه‌ها مستقیماً در اینترنت قابل دسترسی و جستجو می‌باشند و حتی امکان جستجوی همزمان در چندین واژه‌نامه فراهم آمده است. برای دسترسی به واژه‌نامه‌های الکترونیکی می‌توان به سایت کتابخانه‌های بزرگ مراجعه کرد. برای مثال، یکی از سایتهایی که می‌توان گفت نقش راهنما را در دستیابی به انواع منابع مرجع ایفا می‌کند، سایت دانشگاه واترلو کانادا می‌باشد. در این سایت علاوه بر دیگر انواع منابع مرجع، انواع واژه‌نامه‌ها نیز معرفی شده است. این سایت با همکاری دو کتابخانه دانشگاهی دیگر کانادایی طراحی گردیده است. راه دسترسی به این سایت از طریق آدرس اینترنتی ذیل می‌باشد:

[www.tug-libraries.on.ca/referencetools/dictionaries]

با ورود به سایت مذکور، فهرست مندرجاتی را که شامل ۱. واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌های انگلیسی (English Dictionaries and thesauri) ۲. واژه‌نامه‌های تخصصی (Specialized Dictionaries) ۳. واژه‌نامه‌های دو زبانه (Translation Dictionaries) است، مشاهده می‌کنید. هر یک از این بخشها، چندین واژه‌نامه را معرفی کرده‌اند که در مقابل نام هر کدام، توصیف کوتاهی ارائه شده است. در ابتدای هر عنوان، تصاویری آمده است که مشخص می‌سازد چه کسانی می‌توانند از آن استفاده نمایند. به عنوان مثال، تصویر (کُره) نشانه آن است که محدودیتی در استفاده از آن وجود ندارد و همه مردم دنیا می‌توانند از آن بهره ببرند. اما نشانه دانشگاه واترلو که با علامت اختصاری (UW) نمایش داده شده است مشخص می‌سازد که تنها اعضاء دانشگاه واترلو مجاز به استفاده از آن هستند.

■ **your dictionary** یکی دیگر از برجسته‌ترین سایتهایی است که انواع واژه‌نامه‌ها را معرفی می‌کند. این سایت که از طریق نشانی www.yourdictionary.com قابل دسترسی است، واژه‌نامه‌ها، اصطلاحنامه‌ها و مواردی از این قبیل را که واژه‌ها و جملات را دربردارند، نمایه کرده است. به جرأت می‌توان گفت، Yourdictionary.com اولین مؤسسه در دنیاست که انواع واژه‌نامه‌ها به زبانهای مختلف را گردآوری و نمایه‌سازی کرده است. در این سایت حدود ۲۲۱ زبان مختلف دنیا آورده شده است که با انتخاب هر واژه‌نامه، صفحه جستجو ظاهر می‌شود که می‌توان واژه یا اصطلاح مورد نظر را در آن وارد نمود و مورد جستجو قرار داد. علاوه بر آن در ابتدای این سایت، صفحه جستجویی تحت عنوان (English) Quick look up ارائه شده است، که در واقع یک واژه‌نامه قابل جستجو است که بر اساس ویرایش دهم واژه‌نامه ویستر (Webster) تهیه شده است.

■ سایت طراحی شده توسط دانشگاه ریاضیات Paderborn، یکی از سایتهای راهنما

است که لیستی از واژه‌نامه‌ها تحت عنوان زبانهای مختلف و نیز انواع مختلف آنها را ارائه می‌دهد.

این سایت از طریق نشانی زیر قابل بازیابی است:

www.math-padernborn.de/dictionaries

حال به عنوان نمونه چند واژه‌نامه برای استفاده عمومی معرفی می‌گردد.

■ **onlook dictionaries** نام واژه‌نامه‌ای است در محیط اینترنتی که متشکل

از ۲۴۳۲۳۶۴ کلمه (واژه) در ۶۲۵ واژه‌نامه است. به عبارت دیگر، این سایت موتور جستجویی

است که واژه مورد نظر را در واژه‌نامه‌های مختلف مورد جستجو قرار می‌دهد. در صفحه جستجو

امکان انتخاب تمام واژه‌نامه‌ها و یا واژه‌نامه‌های یک زبان خاص نیز وجود دارد.

این واژه‌نامه از طریق نشانی www.onlook.com قابل دسترسی است، همچنین امکان

مشاهده لیست واژه‌نامه‌ها وجود دارد.

■ **واژه‌نامه معروف مریام وبستر (Meriam-webster-dictionary)** که اولین نسخه

چاپی آن در سال ۱۸۹۸ منتشر شد، هم اکنون بصورت **online** در دسترس چلاقمندان این

واژه‌نامه قرار دارد. این واژه‌نامه از طریق آدرس www.m-w.com قابل دسترسی است. در صفحه

جستجو امکان استفاده از دو نوع منبع وجود دارد: ۱. واژه‌نامه وبستر ۲. اصطلاحنامه

(**Thesaurus**). با وارد نمودن واژه مورد نظر در صفحه جستجو و فشردن دکمه جستجو، کلمه

بازیابی شده با اطلاعاتی نظیر معنی یا معانی مختلف، تلفظ، نقش دستوری و نیز تاریخ رواج این

کلمه مشاهده می‌شود.

علاوه بر آدرس مذکور، این واژه‌نامه در بسیاری از سایتها بعنوان یکی از امکانات جنبی آن

سایت، قابل دسترسی و استفاده است.

■ **واژه‌نامه علوم و تکنولوژی**، واژه‌نامه‌ای است که توسط دو ناشر **Academic press** و

Harcourt طراحی شده و علاوه بر شکل چاپی و دیسک فشرده، بصورت **Online** قابل

استفاده می‌باشد.

این واژه‌نامه که به زبان انگلیسی است، ۱۳۰ هزار واژه در ۱۳۰ حوزه از علوم را در بردارد.

علاوه بر امکان جستجو در کلیه حوزه‌های علوم می‌توان جستجو را به یک حوزه خاص از علوم

محدود نمود. در صفحه جستجو، حوزه‌های مختلف علوم در هفت قسمت دسته‌بندی شده‌اند

که با انتخاب هر یک از آنها واژه مورد نظر در آن حوزه خاص مورد جستجو قرار می‌گیرد و جستجو

محدودتر و خاص‌تر می‌گردد.

نشانی این واژه‌نامه عبارتست از: www.harcourt.com/dictionary

«با منابع مرجع الکترونیکی فارسی و عربی آشنا شوید»^۱

در عصر حاضر بانکهای اطلاعاتی الکترونیکی برای تامین اطلاعات مورد نیاز پژوهشگران، از بهترین ابزارها در زمینه اطلاع رسانی به شمار می آیند. یکی از رایجترین و مهمترین ابزارها دیسکتهای نوری، لوح فشرده (CD-ROM) است. این لوح فشرده نوری، از نظر نگهداری مقرون به صرفه و از طرفی دارای سرعت و ظرفیت زیاد برای ذخیره و بازیابی اطلاعات می باشد. دیسکتهای فشرده نوری به قطر ۱۲ سانتی متر و ضخامت ۱/۲ میلی متر گنجایش ذخیره اطلاعات بیش از ۶۰۰ میلیون حرف که معادل بیش از ۳۰۰ هزار صفحه کاغذی می باشد را دربردارند. می توان محتوای هزار کتاب دوست صفحه ای را در یک دیسک فشرده ذخیره کرد. این دیسکها علاوه بر اینکه کلیه مطالب کتابها را در بردارد، انواع نمایه ها را نیز به نمایش می گذارد و حتی در بعضی از انواع آن با تایپ یک واژه و جمله از کتاب مورد نظر، به مطلب و موضوع مورد نظر می رسیم. و از بسیاری از مطالب دیسکها می توان نسخه چاپی نیز توسط چاپگر تهیه کرد.

از جمله مراکز اولیه ای که در ایران اقدام به تهیه و انتشار منابع مرجع بر روی دیسک فشرده کرده اند می توان از مرکز اطلاعات و مدارک علمی، مرکز قرآن و فرهنگ اسلامی، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی، سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی و شرکتهای مهم کامپیوتری نام برد. در این شماره به معرفی یکی از منابع مهم مرجع که همراه با ۴ عنوان دیگر توسط مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی بر روی دیسک فشرده آمده است (کتابخانه نور) می پردازیم: آقا بزرگ تهرانی، محمد محسن. الذریعه الی تصانیف الشیعه. - تهران: اسلامیه، ۱۳۵۵ ق.

الذریعه از مهمترین کتابشناسیهای اسلامی است و گردآورنده آن در تدوین این اثر ارزنده از کتابخانه های شخصی و عمومی، بررسی کتب رجال، تاریخ و تذکره ها، فهرست کتابخانه ها و بالاخره فهرستهای دستنویس اهل فضل و دانش استفاده کرده است و برای مراجعه شخصی به کتابخانه های مختلف مسافتهای دوری را پیموده است و چون اغلب کتابهای قدیمی فاقد فهرست و نمایه است از ابتدا تا انتها کتابها را ورق زده و اسامی کتابهای شیعه را استخراج نموده است. این کتاب مشتمل است بر معرفی کتابهایی که به توسط اهل تشیع به رشته تحریر در آمده است روش تنظیم آن به ترتیب حروف عنوان می باشد. مولف این کار عظیم را از سال ۱۳۲۹ هـ ق / ۱۲۹۰ هـ ش / ۱۹۱۰ م. آغاز کرد ولی چاپ مجلد اول آن از ۱۳۵۵ هـ ق / ۱۳۱۵ هـ ش / ۱۹۳۶ م در نجف اشرف انجام شد. مجلدات ۱۶ تا ۳۳ در تهران به هنگام فوت مولف در حال چاپ بود. این کتاب دارای ۲۵ جلد حاوی عناوین کتب شیعی در زبانهای فارسی، عربی، ترکی، اردو می باشد، اطلاعات کتابشناختی هر اثر به زبان ساده عربی ارائه گردیده است. در نسخه الکترونیکی امکانات متعددی از قبیل نمایش متن، جستجو، فهرست کلمات، لغت نامه، یادداشت و امکانات جانبی (انتخاب زبان) مشاهده شده، که از طریق آنها به سهولت و سرعت می توان به مطلب مورد نظر رسید. برای مشاهده معانی واژه های عربی فرهنگ لسان العرب در ۱۸ جلد در دسترس می باشد.

"گزارشی از نمایشگاه کتاب"

- اگر از من پرسند از نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران چه می‌دانی؟ خواهم گفت: ... حال و هوای عید که می‌گذرد، وقتی کارها روال عادی پیدا می‌کند کتابداران از همدیگر سراغ نمایشگاه را می‌گیرند، رؤسای کتابخانه‌ها در تکاپوی تهیه بودجه مورد نیاز برای خرید هستند. از آبان ۶۶ که اولین نمایشگاه با شرکت ۲۱۵ ناشر داخلی و ۱۹۶ ناشر خارجی برگزار شد، تا سال ۷۹ که سیزدهمین آن در اردیبهشت با شرکت ۱۳۱۶ ناشر داخلی و ۴۳۰ ناشر خارجی (۲۷۰ ناشر لاتین و ۱۶۰ ناشر عربی) برگزار گردید چهارده سال می‌گذرد. آیا همانگونه که مقایسه تعداد ناشران شرکت‌کننده در اولین سال با سیزدهمین سال نشانگر رشد کمی بوده، کیفیت ارائه خدمات پس از چهارده سال متحول گردیده است؟ نگارنده که تا به حال در دوازده نمایشگاه از سیزده نمایشگاه فوق شرکت نموده گوشه‌ای از مشکلاتی که با آن رو در رو شده به شرح ذیل بیان می‌کند، اما لازم به توضیح است مشکلات فوق خلاصه‌وار و از دیدگاه یک کتابدار/نماینده خرید بیان می‌شود، نه مراجعه‌کننده معمولی مثل دانشجو، عضو هیئت علمی و یا سایر بازدیدکنندگان:

۱- مشخص نبودن نرخ ارز کتابهای خارجی ارائه شده در نمایشگاه تا آخرین روزهای قبل از افتتاح که باعث اختلال در برنامه‌ریزیهای مالی می‌شود،

۲- عدم دریافت به موقع فهرست کتابهای ارائه شده در نمایشگاه به ویژه به علاقمندان در شهرستانها به خصوص که امکان سفر اعضای هیئت علمی به تهران و مشکلات خرید چندین برابر است،

۳- عدم امکان جستجو در فهرست کامپیوتری کتابها،

۴- ثابت نبودن تصمیم‌گیریها برای اجرای برنامه‌ها در طول برگزاری نمایشگاه، با اینکه هر ساله هفته دوم نمایشگاه به خرید موسسه‌ها اختصاص دارد ولی در عمل کتابخانه‌ها با استفاده از کارت خرید اعضای هیئت علمی خرید می‌نمایند، اگر چه این کار با مشکلات همراه است. در نمایشگاه اخیر این مشکل بسیار عظیم‌تر نمود،

۵- مشکلات مربوط به صفهای طویل بانک، انبار، خرابی رایانه‌ها که بدون استثنا همه ساله اتفاق می‌افتد؛ ولی در این نمایشگاه بدتر از سالهای گذشته بوده و

۶- اطلاع‌رسانی ضعیف در مورد برنامه‌های جنبی نمایشگاه.

□ و اما امکانات مثبت

- ۱) حضور در نمایشگاه که توفیقی است برای بودن در جمع اهل کتاب و آگاهی از تحولات مربوط به نشر و چاپ بسیار ارزشمند و غیر قابل انکار است،
- ۲) امکان تهیه کتابهایی که کتابداران در طول سال کمبود آن را حس کرده‌اند و در نهایت ارضای مراجعان کتابخانه،

۳) به وجود آمدن فرصت خرید بعضی از کتابهای فارسی که در کتابفروشی‌ها قابل تهیه نیست، مثل انتشارات بسیاری از سازمانهای دولتی،

۴) آشنایی با منابع منتشر شده رایانه‌ای به صورت دیسکهای نوری،

۵) کسب تجربه‌های جدید در هر سال در خصوص آشنائی با روند خرید و هرگونه اطلاعاتی در خصوص چاپ و نشر که در نمایشگاه ارایه می‌شود.

بخشهای مختلف نمایشگاه:

ناشران داخلی: ۱۳۱۶ ناشر و نمایندگی نشر داخلی در هشتصد غرفه که از این تعداد

۱۰۵۹ ناشر بزرگسال ۱۰۷ ناشر کتابهای آموزشی و ۱۵۰ ناشر کتابهای کودکان.

ناشران خارجی: ۴۳۰ ناشر که ۲۷۰ ناشر لاتین و ۱۶۰ ناشر عربی.

تعداد عناوین: کتابهای لاتین در بخشهای ارزی ۳۰۰۰۰ عنوان در بخش ریالی ۲۰۰۰۰

عنوان که مجموعاً ۵۰۰۰۰ عنوان.

۱- بزرگداشت نامگذاری سال حضرت امیرالمؤمنین علی (ع) و اختصاص سالنی. با ارائه

بیش از ۱۱۰۰ عنوان کتاب در معرفی شخصیت علی (ع)

۲- سرای اهل قلم

۳- گفتگوی تمدنها در ساحت کتاب

۴- برگزاری سومین جشنواره صنعت چاپ

۵- اختصاص سالن ویژه کارنامه نشر و نمایش ۱۱۳ عنوان کتاب که در سال ۷۸ منتشر

گردید.

۶- بخش امور بانوان

ناشران نمونه: در بخش بزرگسالان انتشارات سروش / در بخش کودکان و نوجوانان ناشران

دولتی: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان / در بخش ناشران بزرگسالان ناشران خصوصی:

نشر مرکز / در بخش کودکان و نوجوانان ناشران خصوصی: انتشارات قدیانی و محراب قلم (به

طور مشترک) و در بخش ناشران شهرستان انتشارات حوزه علمیه قم بودند.

غائبین این نمایشگاه:

۱- جشنواره مطبوعات

۲- نمایشگاه اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات

- امید اینکه چهاردهمین نمایشگاه بین‌المللی در امور مربوط به خرید نمایندگان

کتابخانه‌های دانشگاهی که همانند قلب، نقش رساندن اطلاعات به پیکر جامعه دانشگاهی را

دارند گشایشی به وجود آورد تا ضمن ایجاد انگیزه برای کتابداران سعی شود این گنجینه با ارزش

هنری و فرهنگی به مکان واقعی یعنی کتابخانه‌های دانشگاهی که بیشترین استحقاق را برای حفظ

و استفاده صحیح منابع فوق را دارند انتقال یابد.